

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертасияи Фақирови Хурсандмурод Насрulloевич дар мавзӯи «Ҳабибулло Назаров ва саҳми ў дар шинохти шахсият ва мероси адабии Карим Девона» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) аз рӯи ихтисоси 6D020500- Филология (10.01.09 – Фолклоршиносӣ)

То он замоне ки илми фолклоршиносӣ дар кишвари мо – Тоҷикистон ворид гардид, эҷодиёти гурӯҳи шоирони маҳаллӣ ё ноҳонда, ки дар байни мардум шуҳрат доштанд гирдоварӣ намешуд. Агар гирдоварӣ шавад ҳам тасоддуған аз ҷониби адибе ё олиме сабт мегардид. Баъд аз он ки дар солҳои 20-30-и асри XX адибон ва пажӯҳандагон ба гирдоварии матнҳои фолклорӣ шурӯъ намуданд, таваҷҷӯҳи онҳоро эҷодиёти шоирони ноҳонда, ба истилоҳ “Шоирони ҳалқӣ”, низ ҷалб намуд, ки яке аз онҳо осори Карим Девона аст.

Барои гирдоварӣ ва нашри эҷодиёти ин шоири ноҳондаи боистеъдод корманди давлатӣ ва адиб Ҳ.Назаров машғул шуда, дар воқеъ кори шоистаеро анҷом дод. Ўаз як тараф осори Карим Девонаро дар матбуот ва дар маҷмӯаи “Сатрҳои оташин” (1961) ба нашр расонид. Аз тарафи дигар зери унвони “Дар ҷустуҷӯи Карим Девона” (1958, 1961, 1968 ва баъдҳо низ нашр шуд) повесте навишт, ки он ба ҷандин забонҳои чумхуриҳои Иттиҳоди Шӯравӣ нашр шуд. Ҳамчунин соли 1961 дар асоси маводи сабткардаи худ Ҳ.Назаров рисоли илмӣ навишт ва автореферати он соли 1961 чоп шуд (ниг.: Назаров Ҳ. Карим Девона и его творчество. Автореф. канд. дис. Душанбе 1961, 27 стр.), вале дифоъ нашуд, балки дар атрофи Карим Девона дар солҳои 60 асри XX баҳси илмӣ баргузор гардид. То имрӯз ин баҳсҳо ва эҷодиёти Карим Девона ба риштан таҳқиқи илмии ҷилдӣ қанида напушда буд. Ҳушбахтона, Ҳ. Фақиров ҷуръат карда ба ин кор даст задааст, ки сазовори ситоиш аст.

Аз мутолиаи автореферат маълум мешавад, ки эшон кӯшиш намудааст нишон диҳад, ки Ҳ.Назаров ба ин кор чӣ гуна машғул

шудааст ва натиҷаи он чӣ ба бор овардааст. Х.Фақиров мубрам будани мавзӯъ, дараҷаи омӯзиш, мақсаду вазифаҳо, моҳияти назарияйӣ ва амалии масъаларо хуб дарк намуда, онҳоро дар асоси сарчашмаҳо, асарҳои илмии мавҷуд, равиши назарияйӣ-методологии замон таҳқиқ намудааст.

Аз автореферати кори илмии Х.Фақиров маълум мешавад, ки рисола аз ду боб иборат буда, дар навбати худ ҳар боб дорои фаслҳои ҷудогона аст. Ӯ кӯшиш намудааст, ки дар фаслҳои ҳар ду боб масъаларо ба таври муфассал мавриди баррасӣ қарор дигад. Ҳеле хуб аст, ки бо пажӯҳандагон ба баҳс мепардозад, гуфтаҳои онҳоро оварда, назари худро баён менамояд. Як нуктаи назарраси кор дар он аст, ки Ӯ асари бадеии ношоистаи аз ҷониби М.Салим таълифшударо бо далелҳо нақд менамояд.

Аз хулоса, гузориши масъала, баҳсҳо ва натиҷагириҳои муаллиф маълум мешавад, ки Ӯ андешаи илмии мустақил дорад. Аз автореферат маълум аст, ки муаллиф фикри худро ба таври илмӣ баён карда метавонад. Аммо дар натиҷаи камтаввачҷӯй дар автореферат ҳатоҳое гузаштааст, ки баъзе аз онҳоро ёдовар мешавем:

1. Агар автореферат бо дикқат ҳонда мешуд, ғалатҳои имлой, услубӣ, парокандагии фикр дар ҷумлаҳо, мувоғиқ накардани баъзе баҳшҳои қисми аввали автореферат ба талаботи КОА ҶТ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, бартараф мешуд (ниг.: с. 3; 5; 6 ва ғ.).
2. Дар асл мубрам будани мавзӯъ ин андешаи назарӣ буда, муаллиф бояд ба таври муҳтасар моҳияти масъаларо мефаҳмонд. Аммо ҳангоми шарҳи мубрам будани мавзӯъ муаллиф гоҳе аз асли масъала дур меравад (с. 3).
3. Нуктаҳои химояшавандай диссертатсия суст аст. Мисол: “Карим Девона – бозёфти эҷодии Ҳабибулло Назаров мебошад” (с. 6). Ҷумлаҳои баъдии ин нуктаҳо низ ислоҳталаб аст.
4. Гоҳе санадҳо ё истилоҳот ғалат рафтааст: аз ҷумла дар саҳ. 11 “Дар ҷустуҷӯи Карим Девона”-ро “қисса” гуфтааст. Дар он солҳо

истилоҳи “повесть” маъмул буд. Нашри соли 1961-ро 221 саҳифа нишон додааст, вале он дар асл 198 саҳ. аст.

5. Баъзе асарҳои илмӣ, ки дар онҳо осори “шоирони маҳаллӣ” (аз ҷумла Карим Девона) ба таври муқоисавӣ мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст, истифода нашудааст: (ниг.: Р.Рахмони “Просторнародная литература современного Афганистана (Устная авторская поэзия на языке дари)”. М., 1994, часть I; часть II).

6. Дар китобҳо ва ҷандин мақолаҳои Р.Раҳмонӣ оид ба шоирони маҳаллӣ баҳс шудааст, аммо дар автoreферат ба онҳо ишорае нест.

7. Пешниҳод менамоем, ки дар оянда ҳангоми ба шакли китоб даровардани рисола, ҳатман бойгонии Ҳ.Назаров мавриди таҳқиқ қарор гирад, то ба баъзе нуктаҳои баҳсомез равшани андохта шавад.

Аз мутолиаи автoreферат маълум мешавад, ки кори илмии Фақиров Ҳурсандмурод Насруллоевич дар мавзӯи «Ҳабибулло Назаров ва саҳми ў дар шинохти шаҳсият ва мероси адабии Карим Девона» кори анҷомёftai илмӣ буда, ба талаботи пешгузоштаи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст ва муаллифи он барои дарёfti дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) аз рӯи ихтисоси 6D020500- Филология (10.01.09 – Ҷонкоршиносӣ) сазовор аст.

доктори илмҳои филологӣ,

профессор

e-mail: ravrahmon@mail.ru

Нишонӣ: ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17

Р.К.Раҳмонов

Имзои Р.К.Раҳмоновро тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати қадрҳои ҷаҳонӣ махсуси

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

«13» 02 соли 2021

Тавқиев Э.Ш.